

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

16.01.2024. Nr. 1-5/9

Izglītības un zinātnes ministrijai
pasts@izm.gov.lv

Par Ministru kabineta 2024. gada 17. decembra noteikumiem Nr. 818 “Noteikumi par stipendijām”

Tiesībsarga birojā vērsās kādas profesionālās izglītības iestādes direktores vietniece un lūdza iesaistīties jautājuma risināšanā par to, ka sākot ar 2025.gada 1.janvāri mainījās stipendiju piešķiršanas nosacījumi, kas būtiski ietekmē 17 skolēnus, kuri vairs nevar pretendēt uz paaugstināto stipendiju (līdz pat 150 euro).

Proti, iepriekš ikmēneša stipendijas apmērs tika noteikts katru mēnesi atbilstoši iepriekšējā mēnesī uzrādītajiem mācību rezultātiem un aktivitātei profesionālās izglītības iestādes sabiedriskajā dzīvē.¹ Tādējādi, ja audzēknis nav izpildījis kādā mēnesī prasības, lai saņemtu paaugstinātu stipendiju, tad nākamajā mēnesī varēja saņemt stipendiju minimālajā apmērā (15 euro) vai nesaņēma vispār. Savukārt no 2025.gada 1.janvāra, lai arī kritēriji paaugstinātas stipendijas saņemšanai būtībā nav mainījušies, tomēr negatīvi ietekmē audzēkņus tā iemesla dēļ, ka mainījās stipendijas piešķiršanas kārtība. Ikmēneša stipendijas apmēru šobrīd nosaka atbilstoši sasniegtajiem mācību rezultātiem divas reizes gadā – uz 1. janvāri un uz 30.jūniju (stipendiju piešķiršanas periods).² Tādējādi, lai noteiktu stipendiju uz 1.janvāri nākamajam pusgadam, vērtēšanai tiek pakļauts iepriekšējais pusgads. Ja iepriekšējā pusgada laikā nebija izpildītas prasības uz paaugstināto stipendiju un izglītojamais par šo pārkāpumu jau nesaņēma stipendiju vienu mēnesi saskaņā ar veco kārtību, tad, lai arī viņa attieksme ir mainījusies un turpmāk neviens pārkāpums netika pieļauts, tomēr iepriekšējais pārkāpums 1.janvārī tiek atkal ņemts vērā un skolēns nevar pretendēt uz paaugstinātu stipendiju visu nākamo pusgadu. Izglītības iestādes pārstāve skaidro, ka pārkāpumi galvenokārt ir kāds neattaisnots kavējums iepriekšējā periodā.

¹Ministru kabineta 2004.gada 24.augusta noteikumi Nr.740 “Noteikumi par stipendijām” 23.¹punkts.

²Ministru kabineta 2024. gada 17. decembra noteikumi Nr. 818 “Noteikumi par stipendijām” 27.punkts.

Izglītības iestādes pārstāvei nav iebildumu pret jauniem noteikumiem, bet gan pret to, ka skolēni jau mācību gada sākumā nav bijuši pienācīgi informēti, ka pirmā semestra rezultāti tiks ņemti vērā, nosakot stipendiju otrajam semestrim.

Atbilstoši tiesiskās paļāvības principam un samērīguma principam likumdevējam, ja tas ar normatīvo aktu grozījumiem maina iepriekšējo privātpersonām labvēlīgo tiesisko kārtību, ir pienākums nodrošināt samērīgu un saudzīgu pāreju uz jauno tiesisko kārtību. Privātpersonām nav pienākuma sekot līdzi tam, vai likumdevējs kaut kad nākotnē plāno kādas izmaiņas tiesiskajā regulējumā. Ja vien valsts nav nodrošinājusi kādu īpašu, visaptverošu informācijas kampaņu, kas pienācīgi izskaidro sabiedrībai nākotnē gaidāmā jaunā normatīvā akta ietekmi uz no iepriekšējā regulējuma izrietošajām privātpersonu tiesībām.³

Tiesībsarga biroja ieskatā Ministru kabineta 2024. gada 17. decembra noteikumu Nr. 818 "Noteikumi par stipendijām" tūlītēja piemērošana, nenosakot saudzīgu pārejas periodu, aizskar skolēnu Latvijas Republikas Satversmes 112.pantā garantētās tiesības uz izglītību, jo iespēja saņemt paaugstinātu stipendiju ir ne vien motivācija, bet arī ievērojams finansiāls atbalsts, kas var izšķiroši ietekmēt skolēna iespējas turpināt mācības.

Tiesībsarga birojs lūdz pēc iespējas ātrāk rast risinājumu, nosakot saudzīgu pāreju uz jauno regulējumu. Ievērojot jautājuma steidzamību, Tiesībsarga birojs lūdz sniegt atbildi **līdz 2025.gada 20.janvāra plkst.10.00.**

Ar cieņu

tiesībsarga pilnvarojumā

Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļas vadītāja

Ineta Rezevska

Tatjana Gudramoviča

Tatjana.Gudramovica@tiesibsargs.lv

³ Augstākās tiesas 2018.gada 27.septembra nolēmums lietā Nr. 6-7-00108-18, SKA-1499/2018 8.punkts.